

Dekubity – etiológia a liečba

Kukučková L.1, Maheľová L.2, Dostálová K.3, Moricová Š.3

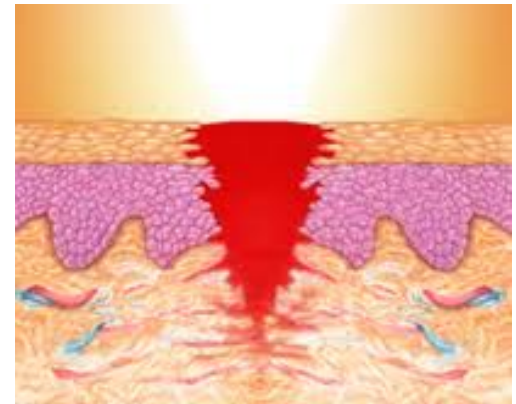
1 Oddelenie dlhodobo chorých, Nemocnica akad. L. Déreza, Univerzitná nemocnica Bratislava

2 KPLaT, LF UK v Bratislave, Univerzitná nemocnica Bratislava

3 Fakulta verejného zdravotníctva, Slovenská zdravotnícka univerzita, Bratislava

**XXXIII. Konsolidačná výročná konferencia Vysoké Tatry
11.-13. Októbra 2012**

Definícia

•Chronické rany

- Rany rôznorodnej etiológie, pri ktorých nepostupuje hojenie primeraným tempom
- nejavia znaky hojenia do 5-6 týždňov

•Dekubity, preležaniny

- Sú dôsledkom lokálnej ischémie kože, podkožných tkanív a svalov s následnou ulceráciou až nekrózou, ktorá vzniká v dôsledku spolupôsobenia vnútorných a vonkajších faktorov na predilekčných miestach

Výskyt

- prevalencia dekubitov
2-4% hospitalizovaných
10-20% chorých v dlhodobej starostlivosti
mortalita je 30-50%

predilekčné oblasti:

34% krížová oblasť, oblasť bedrového kĺbu a kostrče

26% päty

10% oblasť nad členkami

(Kovačovičová a kol., 2008, s. 52)

- 70% zo všetkých zistených dekubitov sa vyskytuje u ľudí nad 70 rokov (Meluzínová a kol., 2006, s. 144).
- v štádiu III : necelých 60% sa zhojí počas 6 mesiacov
- v štádiu IV: 30-50% pacientov počas 1 roka zomrie na dekubitálnu sepsu (Meluzínová a kol., 2006, s. 146)

Ekonomický dopad

Nemecko

991 € na pacienta (52 €/deň)

(náklady na zamestnancov 313 €

spotrebný materiál 618 €

chirurgické ošetrenie 60 €)

Veľká Británia

- od £1,214 (štádium I) do £14,108 (štádium IV) na 1 pacienta počas 1 epizódy starostlivosti

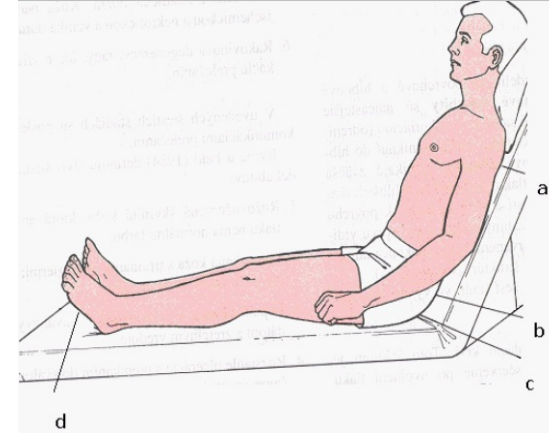
Etiológia a patogenéza

- Ischémia spôsobená tlakom

Plniaci tlak kapilár mikrocirkulácie je 32 mmHg

Poležiačky je tlak na tkanivá nad kostnými vyvýšeninami okolo 100 mmHg, posediačky 300 mmHg

- Strižné sily - uplatňuje sa pôsobenie tangenciálneho tlaku, následkom čoho vzniká strihom oklúzia arteriol
- Nerozhoduje ani tak sila tlaku ako trvanie jeho pôsobenia

Rizikové faktory

- Vek
- Výživa
- Imobilita
- Inkontinencia
- Akútne ochorenie
- Ťažké chronické alebo terminálne ochorenie
- Poruchy vedomia
- Poruchy citlivosti
- Lieky – kortikoidy, chemoterapia, sedatíva

Klasifikácia

Štádium I	Štádium II	Štádium III	Štádium IV
			
erytém edém	pľuzgier plochý defekt kože	strata tkaniva bez poškodenia fascie nekrózy fistuly podmínované	strata podkožia s deštrukciou a nekrotizáciou svalov, kostí, šliach alebo kĺbových púzdiel

Komplikácie

- Mikrobiálny ekzém
- Bakteriémia
- Sepsa
- Celulitída
- Osteomyelitída

- **Bolest'**

Diferenciálna diagnostika dekubitov dolných končatín

84 r. pacientka A.R.

TO: preložená z Kliniky chirurgie kam bola prijatá pre dekubitus ĽDK v oblasti V. metatarzu, ktorý vznikol v zariadení sociálnej starostlivosti

OA: DM 2. typu, ICHS, AH, Parkinsonov syndróm, Anémia, St.p. NCMP 2005, 2009 s ľavostrannou hemiparézou, St. p. pertrochanterickej fr. colli femoris l.sin 2009, Inkontinencia moču, Imobilizačný syndróm

•CW Doppler:

PHK 120 mmHg, ATP 100 mmHg, ADP 105 mmHg
ĽHK 125 mmHg, ATP 45 mmHg, ADP 70 mmHg

RABI 0,93...0,88
LABI 0,36...0,56

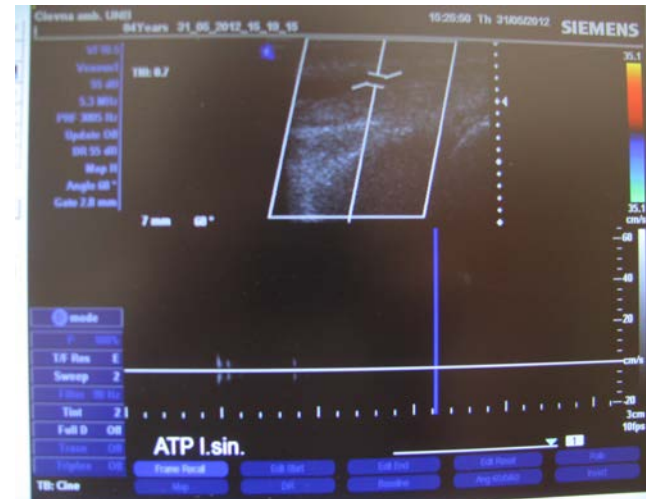
Nález svedčí pre významné
stenotizácie na ľavom predkolení

•Color duplexná sonografia arteriálneho systému DK:

AS zmeny magistrálnych tepien DK bilat.

s hemodynamicky nevýznamnými stenotizáciami v oblasti AFC bilat. do 40%

Hemodynamicky významné stenotizácie až obliterácie v
oblasti ATP bilat.

Fázové hojenie rán

- **1. Fáza čistenia (exsudácie)** - rana môže byť krytá nekrózou, bielo - sivými alebo zelenkavými povlakmi, zápacha
- **2. Fáza granulácie** - spodina je sýto červená, vzniknutý defekt sa pomaly vyplní granulačným tkanivom
- **3. Fáza epitelizácie** - z okrajov vracia do stredu rany epitel a pokrýva granulačné tkanivo

Liečba

•Výživa

Proteíny v potrave v množstve 1,25- 1,50 g/kg/deň
doplňky výživy vo forme sippingu

Ponúkание obľúbených jedál - pomoc opatrovateľskej starostlivosti

•Polohovanie

Polohovanie á 2 hod, elevovať hornú časť tela
max. o 30 stupňov

•Pomôcky

Kolesá, klíny, valce, hrazdička, matrace

Najlepší antidekubitálny efekt mal viaczožkový matrac Tempur, matrac sa vzduchovým kompresorom bol už menej efektívny, molitanový matrac, polyesterová podložka a podložka s polypropylénovou výplňou preukázali nedostatočný antiischemický efekt.

•ATB

empiricky-parenterálne antibiotiká buď v kombinácii
(napr. aminoglykozid+ klindamycin) alebo monoterapiou
cefalosporínom 3. generácie

Preplachové roztoky

- Fyziologický roztok, Ringerov roztok
len mechanický účinok
- Jódopovidón v 10% konc. (Betadine)
antibakteriálny, možnosť alergie, poškodzuje granuláciu a epitelizáciu
- Peroxid vodíka
poškodzuje tkanivo
- Dermacyn
antibakteriálny aj na spóry, netoxický, nepoškodzuje
- Genciánová violet'
antimykotický účinok, pri dlhotrvajúcej expozícii môže byť
karcinogénom, robí terén neprehľadným

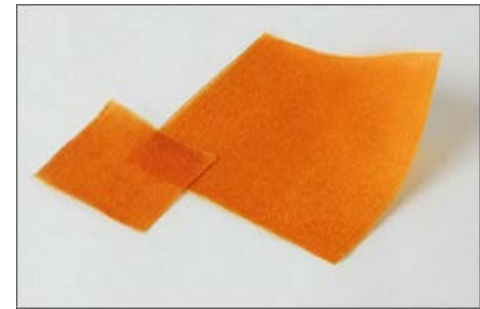
Krytia

- **Neaderentné kontaktné obvazy**

nahrádzajú masťový tyl, impregnované masťou, mikroporézne netvoria bariéru voči baktériám, neabsorbujú

- **Antiseptické obvazy (Inadine, Atrauman)**

napustené antibakteriálnou látkou, riziko senzibilizácie, cytotoxicity na povrchové málo secerujúce rany, aj infikované

- **Obvazy s aktívnym uhlím a striebrom (Actisorb plus)**

Aktívne uhlie absorbuje mikroorganizmy a striebro ničí baktérie absorbované na uhlí na silne secerujúce rany aj pri osídlení kvasinkami na liečbu povlečených zápachajúcich dekubitov

- **Hydrokoloidné obvazy (Granuflex)**

Absorpčná- mení sa na gél a semipermeabilná nosná vrstva pre rany s mierou až strednou sekréciou, mierne povlečené, granulujúce aj s podmíňovanými okrajmi, ktoré nesmú byť viditeľne infikované podporuje biologický debridement

- **Hydrogélové obvazy (Nugel)**

semipermeabilné s krycou vrstvou z polyuretánovej fólie pre rany s malou až strednou sekréciou nekrotické, povlečené alebo granulujúce, pri hlbších defektoch sa aplikujú gély v tubách

- **Hydropolymérové- polyuretánové obvazy (PermaFoam)**

z niekoľkých vrstiev- kontaktná vrstva chráni ranu, umožňuje absorpciu sekrétu do polyuretánovej vrstvy

vrchná vrstva je semipermeabilná

do hlbokých rán, výrazne čistia spodinu

- **Alginátové obvazy (Sorbalgon, Kaltostat)**

polyméry z vlákien sodno- vápenatého alginátu po absorpcii exsudátu sa vlákna alginátu menia na neadherentný gél absorbujú zápach, aplikujú sa na rany výrazne secernujúce aj so známkami infekcie povlečené, hlboké, podmíňované

- **Filmy (Hydrofilm, SuprasorbF)**

z polyuretánového filmu, adheruje na kožu ale nie na ranu, je semipermeabilný, pôsobí ako bakteriálna bariéra transparentné, výlučne sekundárne krytie

V.A.C. systém (vacuum assisted closure)

Účínok

- 1) redukcia bakteriálneho osídlenia
- 2) redukcia opuchu okolo rany
- 3) vytvorenie vhodného mikroprostredia
- 4) priama stimulácia rastu granulačného tkaniva

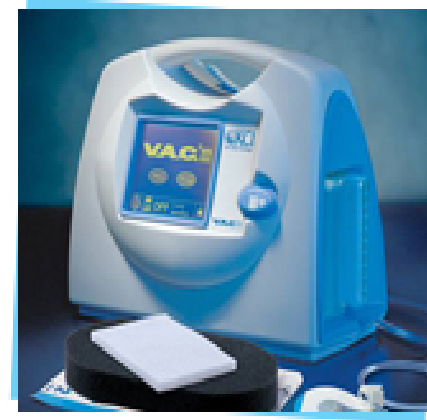

Indikácie

- liečba akútnych aj chronických rán
- infikovaných rán a rán vzniknutých dehiscenciou po chirurgických výkonoch
- **Najdlhšie skúsenosti sú pri liečbe dekubitov II a III. stupňa, pri diabetickej nohe a chirurgických rán po zložitých operáciách**

Kontraindikácie

- 1) malignita v rane
  - 2) prítomnosť nekrotického tkaniva
  - 3) prítomnosť ciev, nervov a parenchýmových orgánov na spodine rany
  - 4) neliečená osteomyelitída
  - 5) fistuly nejasnej etiológie
  - 6) ischemia oblasti rany
- **Nesmie podstúpiť MRI**

Chirurgické ošetrovanie

- Pri známkach infekcie- povlaky so zápachom
- Osteomyelitída
- Nekróza
- Fistuly, tunely
- Odber materiálu na kultiváciu

Biolampa

- **Účinek**- Absorbovaná svetelná energia dodáva aktivačnú energiu pre chemické reakcie (prevažne v bunkových procesoch), ktorých dôsledkom je odpoveď organizmu
- **Dávkovanie**- **Biostimul**- **spočiatku 2xd** (pri preväzoch) kontinuálny režim **10-30 minút**. **Po 4-5 týždňoch** prejsť na pulzný režim, **2 krát denne 20 minut**.
- **Kontraindikácie**- malignity, epilepsia, priamy osvit očnej sietnice, hypertyreóza, febrilné stavy, infekcie- abscesy

Larválna terapia

- Umelo vytvorená myiáza- živé sterilné larvy muchy bzučivky zelenej (*Lucilia sericata*)

- **Účinok**- 1) debridement, 2) dezinfekcia, 3) zlepšenie hojenia

- **Indikácie**- abscesy, popáleniny, gangrenózne rany, arteriálne a venózne ulcerácie, osteomyelitída, diabetická noha, dekubity, rany infikované MRSA

- **Kontraindikácie**- rapídne postupujúca infekcia, ischemia, suché rany, nemožnosť získať informovaný súhlas pacienta alebo rodiny

Závery — prevencia primárna a sekundárna

- Identifikácia pacientov s rizikovými faktormi
- Aj pri používaní antidekubitálnych matracov je polohovanie prvoradé !!!
- Výživa- prídavky vo forme sippingu, hydratácia
- Tlmenie bolesti
- Pri defektoch na DK merať členkové tlaky, zvažiť colorduplexnú sonografiu

Závery - liečba

- Materiál na kultiváciu odoberať počas chirurgického ošetrovania zo spodiny defektu
- ATB len pri známkach infekcie- febrility, Le, CRP, FW, povlaky, zápach, vlhké nekrózy
- Výber krytia podľa stupňa, lokalizácie, rozsahu dekubitu